

Αιμιλία Καραλή

Σήμερα, παρά τα θρυλούμενα, ο λόγος των διανοουμένων είναι ισχυρός και συνεχής. Μόνο που δεσπόζει εκείνος ο οποίος συναινεί με την διατήρηση του πιο σκληρού προσώπου της εξουσίας.

Δεν είναι λίγες οι φορές που –ιδιαίτερα σε κρίσιμα πολιτικά και κοινωνικά γεγονότα- διατυπώνεται το ερώτημα: *Μα πού είναι οι διανοούμενοι του τόπου να πάρουν θέση για τα όσα γίνονται;*

Ως διανοούμενοι εδώ εννοούνται καλλιτέχνες, φιλόσοφοι, καθηγητές πανεπιστημίων, εκπαιδευτικοί, δημοσιογράφοι και για ορισμένους, υποψιασμένους από τις σχετικές θεωρίες του Γκράμσι, γενικότερα όσοι με την διανοητική δραστηριότητά τους επηρεάζουν την ζωή, τις αξίες και την σκέψη μεγάλου πλήθους ανθρώπων (ακόμη και οι κειμενογράφοι πολιτικών λόγων και διαφημιστικών κειμένων).

Υποσυνείδητα το ερώτημα ταυτίζει τους διανοουμένους με εκείνους που δεν στέκονται **απλώς κριτικά** απέναντι στην εξουσία, αλλά και παράγουν ιδέες και έργο που στοχεύουν **στην ανατροπή** των δομών και της λειτουργίας του υπάρχοντος συστήματος. Ο «ευγενής» όμως υποκειμενισμός αυτής της θέσης παρακάμπτει την πραγματικότητα, σύγχρονη και παλαιότερη. **Ποτέ οι διανοούμενοι** δεν αποτέλεσαν ένα **ενιαίο ιδεολογικά σώμα** και μάλιστα υπερασπιζόμενο επαναστατικές ιδέες.

Το αντίθετο· η πλειονότητά τους τασσόταν υπέρ της διατήρησης του κυρίαρχου συστήματος στην εποχή τους και σε ορισμένες περιπτώσεις υπέρ ενός ολοκληρωτικού συστήματος διακυβέρνησης. Η ιδέα, για παράδειγμα, του «Τρίτου Ράιχ» διαμορφώθηκε αρχικά από Γερμανούς ιστορικούς και φιλοσόφους προτού εφαρμοστεί σαν πολιτικό σύστημα από τους ναζί. Η μετατροπή μιας θεωρίας σε κοινωνική και πολιτική πράξη οποιασδήποτε κατεύθυνσης πάντοτε καθοριζόταν από την ιστορική συγκυρία, την πολιτική ετοιμότητα των κομμάτων να παρέμβουν σε αυτήν και τον βαθμό συνειδητοποίησης των αιτιών των κοινωνικών προβλημάτων από τους λαούς.

Σήμερα, παρά τα θρυλούμενα, ο λόγος των διανοουμένων είναι ισχυρός και συνεχής. Μόνο που δεσπόζει εκείνος ο οποίος συναινεί με την διατήρηση του πιο σκληρού προσώπου της εξουσίας. Τα κυρίαρχα ΜΜΕ, οι μεγάλοι εκδοτικοί οίκοι, τα Πανεπιστήμια διαμορφώνουν και προβάλλουν ένα σύστημα ιδεών που όχι μόνο ευνοεί την διαχείριση του συστήματος, αλλά συκοφαντεί, προσβάλλει, χλευάζει, μισεί και απαξιώνει οποιαδήποτε σκέψη ανατροπής του. Η **απελευθερωτική κοινωνική ουτοπία** εμφανίζεται σαν κάτι **παρωχημένο, ανόητο, αδιανόητο και αδύνατο** που ταιριάζει σε κάτι ιστορικά απολιθώματα, γραφικούς ταραξίες που μοναδικό τους στόχο έχουν απλώς την πρόκληση θορύβου και την αναστάτωση της ομαλότητας.

Η συναίνεση με την αδικία γίνεται πλέον ο πυρήνας του κυρίαρχου λόγου. Η αποϊδεολογικοποίηση της πολιτικής γίνεται η νέα ιδεολογία

Ακόμη και μια μονοήμερη απεργία με αίτημα την καταβολή απλήρωτων δεδουλευμένων μηνών εμφανίζεται ως καταστροφή π.χ. των επιβατών, των τουριστών, των γονιών (αν πρόκειται για απεργία εκπαιδευτικών), ανάλογα με την περίπτωση. Ελάχιστη η προβολή της κατάστασης των απεργών, των απωλειών και της αγωνίας τους. Αυτή λειτουργεί κυρίως ως δημοκρατικό άλλοθι αφού γίνεται με τρόπο αποσπασματικό και άνισο σε σχέση με τον ορυμαγδό των αρνητικών σχολίων που παρεμβάλλονται ή ακολουθούν από δημοσιογράφους και πολιτευτές. Καλλιεργείται έτσι η αποστροφή προς τις έννοιες της **διεκδίκησης**, της **κριτικής**, του **δικαιώματος**. Το τελευταίο μάλιστα παρουσιάζεται ως συνώνυμο της βαρβαρότητας, της **αντικοινωνικότητας**.

Η συναίνεση με την αδικία γίνεται πλέον ο πυρήνας του κυρίαρχου λόγου. Η **αποϊδεολογικοποίηση της πολιτικής** γίνεται η **νέα ιδεολογία**. Και μια σειρά διανοούμενοι είναι πρόθυμοι να συμβάλουν στην κατασκευή αυτής της συναίνεσης. Εξάλλου ήδη σιτίζονται από αυτό το σύστημα ή το επιδιώκουν.

Προφανώς υπάρχουν αντιστάσεις σε αυτό. Σκόρπιες και ασυνεχείς, αλλά υπάρχουν. Αντανακλούν τις αδυναμίες μιας κοινωνίας που κι αυτή σποραδικά και τμηματικά αντιστέκεται στην αφαίρεση των δικαιωμάτων της, στον αφανισμό των ελπίδων της για την δυνατότητα αλλαγής αυτής της πραγματικότητας. Προς το παρόν πολλοί διανοούμενοι που παράγουν έναν ανατρεπτικό προς τον κυρίαρχο λόγο δεν συναντώνται συχνά σε έναν γόνιμο **διάλογο με την κοινωνία**, αλλά μάλλον σε έναν **αντίλογο μεταξύ τους**. Δεν αναφέρονται στο **παρόν** ούτε και στο **μέλλον** της κοινωνίας, αλλά μοιάζουν σαν να κλείνουν λογαριασμούς με το **παρελθόν**. Κι αυτό χρήσιμο είναι. Όμως η ανυπακοή στην παρούσα τάξη πραγμάτων χρειάζεται έναν πιο τολμηρό και δημιουργικό λόγο, καίριο και αποκαλυπτικό για την φύση της και στοχασμό για την προσωπική και συλλογική ρήξη με αυτήν. Όπως θα έλεγε και ο **Ντανιέλ Μπενσαίντ** είναι ανάγκη ένα νέο «**μελαγχολικό στοίχημα**».

Πηγή: **PRIN**